

SERVICE I SAMVERKAN – ETT PROJEKT FÖR HELA SVERIGE.

SÅ HAR VI ARBETAT MED SERVICE OCH SAMVERKAN PÅ LANDSBYGDEN.

DELTAGANDE KOMMUNER

ARVIDSJAUR • FLEN • LJUNGBY
LUDVIKA • MOTALA • NORRKÖPING
SKELLEFTEÅ • STORUMAN • VINGÅKER
ÄLMHULT • ÄLVDALEN

**HELA
SVERIGE.**
*Hela Sverige
ska leva!*

INNEHÅLL

ARVIDSJAUR	3
FLEN	7
LJUNGBY	11
LUDVIKA	15
MOTALA	19
NORRKÖPING	23
SKELLEFTEÅ	27
STORUMAN	31
VINGÅKER	35
ÄLMHULT	39
ÄLVDALEN	43

SERVICE I SAMVERKAN — ETT PROJEKT FÖR HELA SVERIGE.

ARVIDSJAUR

Så har vi arbetat i Arvidsjaur med service och samverkan på landsbygden!

SÅ HAR DET GÅTT FÖR OSS.

Arbetet har varit processinriktat med fokus på medskapande dialoger. Kommunen är indelad i sex bygdeområden. I dessa har möten arrangerats. Träffarna har handlat om behoven av service och samverkan med inriktningen för samverkan mellan byarörelsen och kommunen. Synpunkter från träffarna har gett underlag till innehållet i

nya serviceplanen men också med syfte för ett kontinuerligt arbetssätt.

I kommunen finns ett nytt landsbygdsråd med representanter från sex geografiska bygdeområden. Kommunstyrelsens ordförande leder rådet och oppositionen har en invald representant. Två personer från varje bygdeområde utses i början av varje ny mandatperiod. Landsbygdsansvarig kommunal tjänsteperson samordnar möten och ibland deltar kommunchef. Landsbygdsrådet är rådgivande i de frågor som rör landsbygden, utvärderar serviceplanen, ordnar landsbygdskonferens, mm. Landsbygdsrådet sammanträder minst två gånger per år. En första kommunal serviceplan för byarna i kommunen

är antagen i kommunfullmäktige. Den är framtagen i samarbetet med byaföreningar och kommunala förvaltningar. Landsbygdsrådet har påverkat innehållet och slutligen godkänt planen innan beslut i fullmäktige.

Serviceplanen syftar till att öka engagemang, förståelse och kunskap kring service som en del av kommunens arbete med landsbygds- och näringslivsutveckling.

Serviceplanen har tagit form via ett flertal träffar i byarna

Även att tillgång till lokala servicen vägs in i kommunens långsiktiga och strategiska planering. Planen är ett verktyg som ger handlingsberedskap och styr

DET HÄR ÄR ARVIDSJAUR.

- ▶ Det bor 6 234 invånare varav ca 1 400 bor utanför tätorten.
- ▶ Ytan är 6 126 km²
- ▶ Vinterdestination med flygplats
- ▶ Två officiella Servicepunkter
- ▶ 30-talet bygdeföreningar

insatser kring användandet av stödet till kommersiell service. Förslag på åtgärder finns beskrivna i planen. Den ska inspirera till samverkan över sektorsgränser, mellan lokal och kommunal nivå. Detta för att tillgängliggöra och utveckla servicen och för att hitta nya samordnade, platsspecifika och otraditionella servicelösningar.

Serviceplanen speglar invånarnas synpunkter och behov av service i byarna. En handlingsplan är kopplad till serviceplanen. Det övergripande målet är att säkerställa att landsbygden har tillgång till god service inom rimliga avstånd. Servicenivån ska bidra till att fler människor vill bo och verka på landsbygden. Miljön ska vara attraktiv för boende, fritid och bra för att driva och starta företag. Ett helhetstänkande ska prägla

serviceplanen. Två officiella servicepunkter finns i kommunen, en i Glommersträsk och en i Abborrträsk. Båda är placerade i byarnas lanthandel. I Moskosel 4,5 mil från centralorten planeras för en ny servicelösning och mötesplats. Processen i bygden startade i början av 2018. En lokal utvecklingsplan har tagits fram och en ekonomisk förening har startats. Föreningen har köpt en fastighet som på sikt ska bli den nya mötesplatsen. Målet är att mötesplatsen ska innehålla digital lanthandel, servicepunkt, café, post och paket, kontanthantering, digitala arbetsplatser, mm. Mötesplatsen ska stå färdig 2021. I de beskrivna aktiviteterna har Hela Sverige ska levas lokala processledare arrangerat, bistått och medverkat. Stort tack till byaföreningarna och Arvidsjaurs kommun.

REGIONALT SERVICEPROGRAM.

Det övergripande målet är att Norrbotten ska ha en god servicenivå så att det finns förutsättningar för människor och företag att bo och verka var de vill i länet, inom rimliga avstånd och utifrån realistiska förutsättningar.

Tre insatsområdena utmärker serviceprogrammet.

Samverkan mellan aktörer och skapa mötesplatser.

Stödja ett konkurrenskraftigt näringsliv.

Det deltagande samhället för att skapa en attraktiv och livskraftig landsbygd.

DET HÄR ÄR VÅR REGION.

- ▶ Norrbottens län
- ▶ 14 kommuner
- ▶ 250 460 invånare
- ▶ Länets yta är 98 911 km²

MÖJLIGHETER.

Landsbygdsrådet i Arvidsjaur kommun kan bli en starkare plattform för landsbygdens frågor. En utvecklad överenskommelse mellan landsbygdsrådet och kommunen avseende uppgifter, ansvar och befogenheter skulle lyfta den lokala demokratin. Landsbygdsrådet skulle kunna söka medel som rör lokal utveckling och samverka tillsammans med kommunen och andra aktörer. Rådet och byaföreningarna skulle kunna bli en samverkanspart som bidrar med kompetens och engagemang i kommunala planeringsprocesser kring service och lokal utveckling. Detta gärna med en kommunalt ansvarig samordnare som arbetar för landsbygdens utveckling.

Den lokala kapaciteten behöver stärkas ytterligare. Detta till exempel genom att utveckla en operativ kommunal metod kring att söka externa medel för lokal utveckling och nya servicelösningar på landsbygden.

Nya moderna servicelösningar med möjligheter kring digitalisering, skulle kunna utvecklas i de tre större byarna Glommerträsk, Abborrträsk och Moskosel. I en vidareutvecklad process mellan föreningar, entreprenörer och kommunen skulle det vara fullt möjligt. Med lokala utvecklingsplaner som grund för kommunala strategier och fördjupade översiktsplaner skulle det möjliggöra för att prova nya lösningar som ger trygghet

Foto samliga bilder: Kent Norberg

och förståelse på olika nivåer. Saker som lokala e-hälsorum, digital lanthandel, kommunala uppdrag, post, - och pakettlösningar, digitala arbetsplatser, mm, skulle utveckla moderna servicepunkter på landsbygden.

DELTAGANDE KOMMUNER ARVIDSJAUR • FLEN • LJUNGBY • LUDVIKA • MOTALA • NORRKÖPING
SKELLEFTÅ • STORUMAN • VINGÅKER • ÄLMHULT • ÄLVDALEN

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

Region
Östergötland

Sveriges
Kommuner
och Landsting

tillväxt
verket

HELA
SVERIGE.

Helasverige
ska leva!

NORRBOTTEN • VÄSTERBOTTEN • DALARNA
SÖRMLAND • ÖSTERGÖTLAND • KRONOBERG

HELA SVERIGE SKA LEVA

WWW.HELASVERIGE.SE • TELEFON: 0 10-489 13 50 • E-POST: INFO@HELASVERIGE.SE

FLEN

*Så har vi arbetat i Flen
med service och samverkan!*

SÅ HAR DET GÅTT FÖR OSS.

Inom ramen för projektet skapades en arbetsgrupp bestående av ansvarig på Flens kommun, en politiker och en representant för de lokala utvecklingsgrupperna för att göra vägval och stämma av processens framåtskridande. För att fortsätta den positiva utvecklingen av ortsutveck-

ling i kommunen inriktade sig projektets början på att ytterligare öka förtroendet mellan de lokala utvecklingsgrupperna och kommunens tjänstepersoner och politiker.

”De lokala utvecklingsplanerna ska vara levande dokument”

fungera som utgångspunkt för den lokala årliga prioriteringen av frågor. Den kan också ligga till grund för andra styrdokument för hela kommunen.

Bygdenätverket i Sörmlands hjärta, där samtliga orter är representerade, och även de lokala grupperna har stärkts genom att skapa tydligare struktur kombinerat med långsiktiga planer för utveckling.

Bygdenätverket har en central roll för att stärka kommunens beslutfattande genom lokal kännedom

DET HÄR ÄR FLEN.

- ▶ Flens kommun ligger i Södermanlands län i Region Sörmland.
- ▶ Kommunens invånarantal är 16 660 (Juni 2019)
- ▶ Ytan är 826 km² 719 km² land och 107 km² vatten
- ▶ Befolkningsstäthet: 23,4 invånare/ km²
- ▶ Utrikes födda är 3 910 personer (23 % av samtliga folkbokförda i kommunen)

Initiativ togs även för att få alla medverkande att dra åt samma håll, att bortse från tidigare missnöje och istället verka framåtriktat och positivt på ett konstruktivt sätt. Arbete har även påbörjats med att komplettera orternas tidigare handlingsplaner med mål och strategiplaner för att enklare sortera upp vad som är aktiviteter att lösa i närtid och vad som är från samhället önskad riktning för framtiden. De lokala utvecklingsplanerna ska vara levande dokument som uppdateras årligen och

och förankring på orterna. Detta kan ge ett bättre och bredare underlag för framtida beslut. För att underlätta den processen behövde Bygdenätverket skapa sig ännu bättre förtroende hos kommunens organisation och känna att de har mandat att vara rådgivande i berörda frågor. Förtroendeskapande åtgärder har t.ex. varit tydligare organisation och struktur kring kallelse och möten samt klargöra syftet med nätverket och vilka frågor Bygdenätverket är rådgivande i men också vilka ämnen inom nätverket som är mer av nätverksverks funktion.

För att utöka samarbetet i kommunen gjordes försök med lokala företagare att tillsammans med kommunen skapa möten med näringsidkare längs och i anslutning till väg 221. Detta för att undersöka möjligheterna

till marknadsföring av ny turistväg och på det sättet underlätta för utökad lokal service.

Inom projektets ram har samverkan genom nätverkande stärkts för hela bygden i Flens kommun. Processledd förändring har stärkt bygdenätverkets funktion och arbetssätt för att bli en pålitlig och konstruktiv resurs för hela kommunen. Bygdenätverket i Sörmlands hjärta har fått en bättre struktur och ännu tydligare agenda. Tillsammans har de arbetat fram vilka frågor som kan beredas rådgivande för kommunen och var nätverket kan stärka de enskilda orterna. Samtidigt har bygdenätverket gjort det tydligare för alla inblandande vad de gör och inte gör. Det har också resulterat i att nätverket möter ännu fler tjänstepersoner i kommunen för aktuella frågor.

REGIONALT SERVICEPROGRAM.

Tillgången till service är en grundförutsättning för tillväxt och välbefinnande i samhället, både i städer och på landsbygden.

Samtidigt som såväl befolkningen som sysselsättningen har ökat på landsbygden i Södermanland upplever många att servicen har förändrats och försämrats.

För en hållbar utveckling och tillväxt på landsbygden krävs en fungerande samhällsservice som utvecklas i takt med det övriga samhället. Södermanlands regionala serviceprogram 2014–2020 innehåller fyra prioriterade områden: Kommersiell och offentlig service, IT-infrastruktur, Bygga och bo, Jobb och entreprenörskap.

DET HÄR ÄR VÅRT LÄN.

- ▶ Det bor 296 566 invånare i Södermanlands län (Juni 2019)
- ▶ Länets yta är 6 103 km²
- ▶ Totalt 9 kommuner

MÖJLIGHETER.

Det finns goda möjligheter att använda de lokala utvecklingsgrupperna och det gemensamma bygdenätverket för effektivare lokala beslut och för att tillsammans skapa en positiv utveckling för hela kommunen Flen. Cirka 60% av befolkningen bor utanför tätort och det är också där som mycket av potentialen för nyinflyttning finns.

Inom projektet har samverkan med de lokala utvecklingsgrupperna visat på stort intresse från de mindre orterna att ha en ömsesidig dialog och en tydlig färdriktning för framtiden. Att bli mer proaktiva från lokalsamhället för att kunna möta de kommunala planerna

och möjliggöra påverkan på de politiskt styrda besluten. Det finns goda möjligheter att utöka samrådet men de lokala utvecklingsgrupperna och på så vis undvika onödig konfrontation mellan motstridiga intressen.

Att skapa möjlighet att leva hela sitt liv på sin ort är också en aktuell fråga i samtliga orter i Sörmland, så även i Flens kommun. Behov av olika typer av boendeformer för att kunna bo kvar på orten vid exempelvis första boendet, vid separationer, sälja sitt för stora hus eller för att gå till ett boende bättre anpassat för äldre.

DELTAGANDE KOMMUNER ARVIDSJAUR • FLEN • LJUNGBY • LUDVIKA • MOTALA • NORRKÖPING
SKELLEFTÅ • STORUMAN • VINGÅKER • ÄLMHULT • ÄLVDALEN

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

Region
Östergötland

Sveriges
Kommuner
och Landsting

tillväxt
verket

**HELA
SVERIGE.**

*Helasverige
ska leva!*

**NORRBOTTEN • VÄSTERBOTTEN • DALARNA
SÖRMLAND • ÖSTERGÖTLAND • KRONOBERG**

HELA SVERIGE SKA LEVA

WWW.HELASVERIGE.SE • TELEFON: 0 10-489 13 50 • E-POST: INFO@HELASVERIGE.SE

SERVICE I SAMVERKAN – ETT PROJEKT FÖR HELA SVERIGE.

LJUNGBY

Så har vi arbetat i Ljungby med service och samverkan på landsbygden!

SÅ HAR DET GÅTT FÖR OSS.

När projektet Service i samverkan startade i Ljungby kommun pågick det ett arbete med att ta fram översiktsplan – 2035. Därför har projektet medverkat vid några av dessa träffar. Angelstad och Torpa. Ett nära samarbete har skett där resultatet av ”skördarna” har kommunicerats med ansvariga för ÖP.

DET HÄR ÄR LJUNGBY.

- ▶ Utgör en stor del av Småland och är till ytan totalt 1 748 km²
- ▶ Sagobygden med museum som utsetts av Unesco för den muntliga berättartraditionen
- ▶ 28 648 invånare varav hälften bor i Ljungby stad

En ambition har varit att först träffa styrelsen för de lokala utvecklingsgrupper som är medlemmar i Hela Sverige Kronoberg för att planera en allmän träff tillsammans.

Det finns 16 orter och besök har gjorts i Bolmsö, Tannåker, Vittaryd, Hamneda, Södra Ljunga, Ryssby, Agunnaryd, Hörda, Lagan, och Lidhult.

Den första träffen har annonserats i Smålänningen på kommunens sida. Denna delas ut som gratis veckoblad till alla hushåll. Sockenråden har oftast fått med träffarna i sina nyhetsbrev och länsav-

delningen Hela Sverige Kronoberg har lagt ut träffarna på

”En kartläggning om vad som skett tidigare och som blivit lyckosamt eller misslyckande har även genomförts.”

hemsida och sociala medier. Detta har medfört att träffarna har varit välbesökta och 250 personer deltagit.

Vid dessa träffar har processledaren följt en mall av frågor, metoden kallar vi för World Café.

Mycket engagerade diskussioner om den nuvarande servicen och vad som behövs för att kunna bo och verka

som företag på orten har ibland resulterat i nya idéer och arbetsgrupper bildats.

En kartläggning om vad som skett tidigare och som blivit lyckosamt eller misslyckande har även genomförts. ”Skörden” – och resultatet har skickats ut till alla deltagarna via E-post och Post Nord.

Kommunens tjänstepersoner och politiskt förtroendevalda har inte medverkat vid denna träff utan varit med på den uppföljande träffen vilket uppskattats och ibland har

direkta konkreta åtgärder vidtagits och ortens förslag har aktivt lyssnats på – samt vad dom själva kan bidra med.

I Lidhult vände man sig till ungdomar och 25 kom en fredagskväll för att diskutera framtidens service med två kommunalråd.

I processen med ÖP har 4 serviceorter föreslagits samt ett utvecklingsområde. Detta är nu ute på remiss.

”Mycket engagerade diskussioner om den nuvarande servicen och vad som behövs för att kunna bo och verka som företag på orten...”

REGIONALT SERVICEPROGRAM.

I det regionala serviceprogrammet och regional utvecklingsstrategi Gröna Kronoberg framgår det hur servicen planeras. Regionen har drivit ett eget projekt som gett många erfarenheter

STÄRKT SERVICEUTVECKLING I KRONBERGS LÄN
Region Kronoberg ska fungera både som stöd och resurs och ibland även part i servicesatsningar samt tillhandahålla webbaserade verktyg och kompetens ur ett regionalt perspektiv. Detta ska fortsätta inspirera och engagera till lokal ortsutveckling, tillväxt och attraktiv livsmiljö på landsbygden.

DET HÄR ÄR VÅR REGION.

- ▶ 8 kommuner
- ▶ Det bor 200 522 invånare i Kronobergs län
- ▶ Länets yta är 8 458 km²

MÖJLIGHETER.

Kommunfullmäktige har beslutat att genomföra dialogmöten med orterna i framtiden.

Projektets serviceinvestering blir fri WiFi vid de sex dagligvarubutikerna med lokal informationstavla kopplade till Q R koder.

Ett oväntat resultat har varit det stora behov av hjälp med att söka medel från EU programmen som funnits och som processledaren kunnat vara behjälplig med.

En styrka har varit att en kommungrupp med tjänstepersoner och 2 kommunalråd och 2 representanter från den lokala nivån har bildat ett samverkansteam och träffats kontinuerligt.

På Regional nivå har ett liknande team bildats med

Region Kronoberg, Länsstyrelsen Kronoberg Ljungby och Älmhults kommun samt representanter från länsavdelningen Hela Sverige Kronoberg. Detta har tillfört god kunskap till projektet och samverkan även för frågor som inte varit primärt kommunala frågor, som trafik, vård m.m

Genomgående på alla orter så lyfts bristen på bostäder. Vikten av skola i samhället. Närtrafik är införd i kommunen och har uppskattats stort

för dom som känner till det. Synpunkter på reglerna har framförts.

Vad fibern betyder för bygden, boende, företagare och besökare har ventilerats livligt.

Vad behövs för att få en attraktiv bygd och få hit nyinflyttade?

Frågan ställdes under World café och de insamlade svaren är en guldgruva för framtiden.

DELTAGANDE KOMMUNER ARVIDSJAUR • FLEN • LJUNGBY • LUDVIKA • MOTALA • NORRKÖPING
SKELLEFTÉÅ • STORUMAN • VINGÅKER • ÄLMHULT • ÄLVDALEN

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

Region
Östergötland

Sveriges
Kommuner
och Landsting

tillväxt
verket

HELA
SVERIGE.

Hela Sverige
ska leva!

NORRBOTTEN • VÄSTERBOTTEN • DALARNA
SÖRMLAND • ÖSTERGÖTLAND • KRONBERG

HELA SVERIGE SKA LEVA

WWW.HELASVERIGE.SE • TELEFON: 0 10-489 13 50 • E-POST: INFO@HELASVERIGE.SE

SERVICE I SAMVERKAN — ETT PROJEKT FÖR HELA SVERIGE.

LUDVIKA

Landskapsbild av Ludvika, Region Dalarna

Så har vi arbetat i Ludvika med service och samverkan på landsbygden!

SÅ HAR DET GÅTT FÖR OSS.

Foto: Privat

Projektets viktigaste framgång är att nya, vitala processer har startats, vilka vi kommer att kunna se resultatet av under en lång tid framöver. Exempelvis så har vi genom projektet kunnat skapa ett formaliserat samarbete i form av en referensgrupp, där lokalsamhälle, kommun och näringsliv träffas under fortlöpande och fasta former.

Inom ramen för referensgruppen har näringslivsbolaget Samarkand AB funnits med som en central stöttepelare

och brygga till det lokala näringslivet. Ansvariga för landsbygds- och planeringsfrågor inom Ludvika

kommun har kunnat bidra till att förankra projektet inom den kommunala organisationen. Referensgruppens främsta syfte är att även fortsättningsvis utgöra ett kommunikationsnav och samtalsforum för dessa tre parter, med målet att utforma en långsiktig och gemensam linje kring servicefrågor och landsbygdsutveckling. Projektet har kännetecknats av goda samarbeten med det lokala föreningslivet, där ett tiotal organisationer har tagit

en aktiv roll i genomförandet. De många mötena med ideellt engagerade har präglats av medskapande metoder och genererat i konkreta förslag, reflektioner kring svårigheter och samtal om visionära idéer. Genom en dialogprocess har projektet kunnat utreda och konkretisera vilka lokala servicebehov som förekommer i samhällena samt koordinera sammankopplingen av olika aktörer.

”Projektet Service i samverkan går mot sitt slut, men arbetet i Ludvika kommun kring servicefrågor och deras lösningar kommer att leva vidare.”

DET HÄR ÄR LUDVIKA.

- ▶ 26 911 invånare
- ▶ Yta: 1648 km²
- ▶ Befolkningsstäthet: 16,3 invånare/km²
- ▶ Andel som bor på landsbygden: Ungefär en tredjedel bor utanför Ludvika och Grängesberg.
- ▶ Politisk majoritet: (S) + (M) + (L) + (KD)

Foto: Privat

Fokus i projektet har varit att genomföra servicelösningar. Bland annat så har vi lokaliserat var det finns etablerade servicepunkter i kommunen och var det finns behov av nya. I Saxdalen existerar det numera en servicepunkt i form av en mötesplats i den gamla skolbyggnaden. Här har föreningslivet fått möjlighet till utökad verksamhet och bättre samarbete. Lokalen inhyser även ett föreningsdrivet bibliotek och det finns planer på att starta upp gymverksamhet.

En servicelösning kopplad till drivmedel har påbörjats, där vi just nu genomför en förstudie som undersöker förutsättningarna för utplacering av laddstolpar på flera platser i kommunen.

Ett exempel på ett framsteg knutet till utvecklingen av

kommersiell service är den föreningsdrivna lokalekonomiska analysen som har påbörjats i en av kommunens bygder.

Projektet har också deltagit i det Regionala serviceprogrammet, vilket har skapat en större förståelse för dess innehåll och hur man kan arbeta med det i lokalsamhällena. Därtill har projektet haft ett nära samarbete med HSSL Dalarna och därigenom kunna bygga broar mellan länsorganisationen och den lokala nivån.

Ytterligare ett framsteg är att projektet har kunnat främja samverkan kring den årliga aktivitetsveckan. Detta evenemang svetsar samman bygderna i kommunen och stödjer den lokala barn- och ungdomsverksamheten genom organiseringen av Barnens dag.

REGIONALT SERVICEPROGRAM.

Inom ramen för RSP bedrivs strategiskt arbete för att stödja processer för utveckling av service i landsbygder. Målet med serviceprogrammet är att det ska finnas förutsättningar att driva företag, handla mat, tanka bilen, ta ut kontanter, skicka och hämta paket och använda internettjänster på landsbygden. Arbetet sker genom samverkan och regelbundet samlas ett 30-tal aktörer från kommuner, föreningar, organisationer och myndigheter i arbetsgruppen för serviceprogrammet. Samverkan och det processinriktade arbetet har genererat flera projekt för att stärka och utveckla kommersiell service i Dalarna.

DET HÄR ÄR VÅR REGION.

- ▶ 281 046 invånare
- ▶ Yta: 28 183 km²
- ▶ Befolkningstäthet: 10 invånare/km²
- ▶ Region Dalarna är landets fjärde största landsting/region till ytan (6 procent av Sveriges yta, i storlek med Belgien).

MÖJLIGHETER.

Nu påbörjas arbetet med att bygga på de processer som har startats i syfte att förverkliga projektets fulla potential.

En möjlighet framöver är att undersöka hur de lokala samhällena kan få stöd i sitt ideella arbete även fortsättningsvis. Detta kan ske genom inrättandet av en permanent resurs inom ramen för exempelvis ett bygdebolag eller en kommunal landsbygdsgrupp, med funktionen att samordna och växla upp kraften hos de lokala initiativen.

I linje med de mål som framhålls inom Agenda 2030 så behöver vi framöver påskynda de processer som främjar en

hållbar samhällsutveckling. En möjlighet kan vara att understödja entreprenörer som vill starta samhällsnyttiga företag inom exempelvis lokal matproduktion, förnyelsebara energilösningar och social verksamhet.

Vid Bysjön, cirka två mil utanför Ludvika, planeras för uppbyggnaden av Bysjöstrand Ekoby. Där kommer ett 40-tal familjer att kunna bo i social samhörighet och med gemensamma anläggningar. Projektet är ett samarbete mellan lokala föreningar, Högskolan i Dalarna, Ludvika kommun och näringslivet. Förverkligandet av Bysjöstrand kommer att skapa nya möjligheter kring hur vi

Foto: Erik Berg, Inobli

kan förhålla oss till service och samverkan i Ludvika!

DELTAGANDE KOMMUNER ARVIDSJAUR • FLEN • LJUNGBY • LUDVIKA • MOTALA • NORRKÖPING
SKELLEFTÅ • STORUMAN • VINGÅKER • ÄLMHULT • ÄLVDALEN

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

Region
Östergötland

Sveriges
Kommuner
och Landsting

tillväxt
verket

**HELA
SVERIGE.**

*Helasverige
ska leva!*

**NORRBOTTEN • VÄSTERBOTTEN • DALARNA
SÖRMLAND • ÖSTERGÖTLAND • KRONOBERG**

HELA SVERIGE SKA LEVA

WWW.HELASVERIGE.SE • TELEFON: 0 10-489 13 50 • E-POST: INFO@HELASVERIGE.SE

MOTALA

Så har vi arbetat i Motala med service och samverkan på landsbygden!

SÅ HAR DET GÅTT FÖR OSS.

Under hösten 2018 genomfördes åtta träffar, med boende och verksamma från 16 orter i Motala kommun, för att diskutera vilken service som finns idag och hur de skulle vilja att det ska se ut i framtiden. Som underlag användes bl a det webbaserade verktyget PIPOS för

analys av service. Deltagarna diskuterade även hur de vill att plattformen för samverkan med kommunens politiker och tjänstemän samt övriga lokala utvecklingsgrupper ska se ut.

Under vintern och våren 2019 genomfördes sedan åtta återträffar då politiker från den nyinrättade "Politiska arbetsgruppen för landsbygdsutveckling" medverkade tillsammans med kommunens utvecklingsstrateg.

De åtta politikerna, som representerar samtliga partier i kommunfullmäktige samt olika nämnder och styrelser, har tillsammans med utvecklingsstrategen via dessa träffar fått en mängd bra förslag och utvecklingsidéer. Sammanlagt har nästan 400

personer deltagit på träffarna och svaren på diskussionsfrågorna från höstens träffar samt de förslag och idéer som framkommit under vinterns och vårens träffar har sammanställts och presenteras. Sammanställningarna samt PIPOS-analyserna ligger nu till grund för kommande Serviceplan samt Översiktsplan.

DET HÄR ÄR MOTALA.

- ▶ Ligger i Östergötlands län
- ▶ Invånarantal i kommunen är drygt 43 500 varav ca 12 100 utanför tätorten
- ▶ Ytan är 1 267 km²
- ▶ Befolkningstätheten är 44,5 inv./km²

Under projektiden har "Plattformen för samverkan" mellan de lokala utvecklingsgrupperna och kommunens tjänstemän och politiker vuxit fram. Förslag från en av deltagarna från de lokala utvecklingsgrupperna har lett fram till "Tematiska Landsbygd-dialoger". Deltagare på dessa dialoger är en representant per lokal utvecklingsgrupp, politiker och tjänstemän inom själva ämnesområdet samt aktuella utförare/berörda för fackområdet. Den första tematiska landsbygd-dialogen hösten 2018 handlade om kollektivtrafik och i september 2019 startades nästa dialog som handlar om bostäder och byggemenskap.

En annan samverkansform som ingår i plattformen är de

"Rivstartsmöten" som utvecklingsstrategen ansvarar för. Dessa möten är en arbetsmodell för företagare, föreningar och/eller medborgare som står inför ny verksamhet eller större förändring av sin verksamhet. De får då träffa berörda kommunala förvaltningar vid ett och samma tillfälle i syfte att underlätta genomförandet av det som önskar genomföras.

Servicelösningen i Motala kommun är att en "Servicepunkt" kommer att öppnas hos ICA Nära Fornåsa under hösten 2019. Dessutom undersöks möjligheten att starta en Servicepunkt i den Bokbuss som uppsöker landsbygden utanför centralorterna Motala samt Borensberg.

REGIONALT SERVICEPROGRAM.

Regionalt serviceprogram för Östergötland 2014 - 2020 har som övergripande mål att skapa förutsättningar för människor och företag att bo och verka var de vill i Östergötland och erbjudas god servicenivå inom rimliga avstånd.

De prioriterade områdena är tillgänglighet till dagligvaror, drivmedel och grundläggande betaltjänster samt kommunal och regional serviceplanering. Innovativa lösningar och samordning av serviceslag uppmuntras inom alla dessa områden.

DET HÄR ÄR VÅR REGION.

- ▶ Det bor ca 463 000 invånare i Östergötland
- ▶ Länets yta är 11 630 km²
- ▶ Befolkningstätheten är 43,8 inv./km²

MÖJLIGHETER.

Lyssna, för dialog - framförallt innan beslut ska tas - och ge konkret gensvar.

Detta har varit den viktigaste innebörden på samtliga träffar och det engagemang som deltagarna – både boende och politiker – visat har gett och ger mycket bra möjligheter till fortsatt dialog och till beslut samt samordningsvinster i framtiden gällande Service i Samverkan på landsbygden.

Det har framkommit många förslag som, via sammanställningarna, ger underlag till framtida "Tematiska Landsbygdsdialoger". Syftet med dessa dialoger är att komma fram till en plan för hur de olika förslagen och problemen ska arbetas vidare med.

Projektet Service i Samverkan slutar i november 2019, men arbetet i Motala kommun kring samarbete om service och dess lösningar kommer att leva vidare.

Foto samliga bilder: Ewa Carlgen Nilsson

DELTAGANDE KOMMUNER ARVIDSJAUR • FLEN • LJUNGBY • LUDVIKA • MOTALA • NORRKÖPING
SKELLEFTÅ • STORUMAN • VINGÅKER • ÄLMHULT • ÄLVDALEN

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

**HELA
SVERIGE.**

*Hela Sverige
ska leva!*

**NORRBOTTEN • VÄSTERBOTTEN • DALARNA
SÖRMLAND • ÖSTERGÖTLAND • KRONOBERG**

HELA SVERIGE SKA LEVA

WWW.HELASVERIGE.SE • TELEFON: 0 10-489 13 50 • E-POST: INFO@HELASVERIGE.SE

SERVICE I SAMVERKAN — ETT PROJEKT FÖR HELA SVERIGE.

NORRKÖPING

Så har vi arbetat i Norrköping med service och samverkan på landsbygden!

SÅ HAR DET GÅTT FÖR OSS.

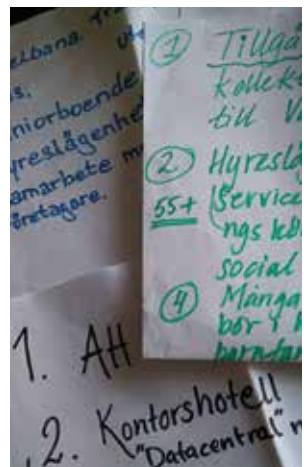

DET HÄR ÄR NORRKÖPING.

... ligger i Östergötlands län och kommunen har 141.676 invånare (2018) varav 15.882 bor i landsbygdsområden och 24.099 i tätorter utanför centralorten. Invånarantalet ökar i hela kommunen och både landsbygd och tätorter har ett positivt internt flyttnetto i förhållande till centralorten.

Under projektiden har det genomförts ett stort antal träffar: med de byalag som är aktiva geografiskt längst från centralorten samt med företagare, tjänstepersoner och politiker. Det har varit större öppna möten, rundabordsdiskussioner kring specifika frågor och ibland konkreta presentationer. Problem och möjligheter har och stötts och blötts, lösningar har diskuterats och behov har prioriterats. Helhetsintrycket är en landsbygdsbefolkning med stor drivkraft och en positiv inställning, dock i bygder med väldigt olika förutsättningar och behov.

Den samverkansmodell som presenterats kallas "Hela Norrköping" och syftar till att förflytta initiativen till den lokala nivån och samtidigt

”Helhetsintrycket är en landsbygdsbefolkning med stor drivkraft och en positiv inställning...”

öka flexibiliteten i varje samverkanstillfälle.

Organisationen föreslås kvarstå som idag, med aktiva byalag som samlar och förankrar lokalt samt landsbygdsutvecklare på Norrköpings kommun som stöttar och lotsar i processerna samt lyfter frågor i ”Beredning för områdes- och landsbygdsutveckling” som inrättats 2019.

Skalbara och flexibla fokusträffar definieras med tydliga mål - och fokus på att verkställa med rätt beslut baserat på relevant och korrekt underlag.

De områden som varit aktiv del av projektet har egentligen ingen service idag, vare sig offentlig eller kommersiell. Ändå är invånarna rätt nöjda och har ordnat frysboxar i uthusen, samordnar skjutsar, har startat friskolor eller har byalag som driver verksamhet liknande en halv turistbyrå. Det här är invånare som är digitala och har mycket att

vinna på digitalisering, människor som är vana att driva projekt och som inte står handfallna när det stormar. Byalag som har långa listor med behov, kommande utvecklingsprojekt och aktiviteter. Och alla dessa konstruktiva samtal har förmedlat några oväntade prioriterade frågor och servicebehov; små och billiga bostäder, bättre information från det offentliga, digitala ärendehanteringssystem.

Och vinsterna med service av typen bostäder och digitala verktyg kan vara att människor trivs bättre i kommunen, att bostadsbristen minskar i staden eller att befintliga lokaler på landsbygden kan nyttjas framför nybyggnation, att arbetsbördan minskar för tjänstepersoner, att ärenden effektiviseras och konflikter ersätts med relationer och förståelse för samhällssystemet och dess processer.

REGIONALT SERVICEPROGRAM.

Region Östergötland har ett ”Regionalt serviceprogram 2014-2020” som är reviderat och antaget 2019. Programmet har fungerat som vägvisare sedan 2015, och kompletterades under 2019 med en betaltjänststrategi.

2017-2019 driver också regionen ”Projekt Serviceutveckling” som ska förstärka arbetet med serviceutveckling och sprida kunskap kring hur tillgången till service påverkar en Orts attraktivitet och individens vardag.

SERVICEPLAN NORRKÖPING.

Norrköpings kommun har en ”Varuförsörjningsplan för kommunen utanför centralorten”, fastställd av kommunfullmäktige. Planen ligger till grund för kommunens planering och för beslut om stödinsatser för att bibehålla viss kommersiell service i landsbygderna och skapar goda förutsättningar för boende. Här finns fyra utpekade serviceorter samt tre utpekade servicepunkter bland de tretton tätorterna.

MÖJLIGHETER.

Alla de olika landsbygderna i Norrköpings kommun bidrar med en enorm utvecklingspotential. Här finns många företagare, här finns driftiga föreningar, här finns efterfrågan på bostäder, här finns plats och här vittnas om livskvalitet. Om det offentliga kan släppa initiativ till det lokala och kan stötta de processer som initieras lokalt så har vi alla att vinna. Och om det offentliga kan låta mottagaren av service definiera vad som faktiskt behövs så blir investeringar än mer effektiva. Tydlig information, en öppen kommunikation, lyhördhet och mod så kan det inte bli annat än fantastiskt!

Norrköpings kommun har många invånare och en stor offentlig apparat. Det är viktigt att tydligt avgränsa vad som är och kan vara ansvar för det offentliga, men också att det offentliga är villigt att sänka trösklar och bereda väg för det som istället får och kan drivas lokalt. Låt oss inte fastna i roller, utredningar och processer utan låt oss istället tillsammans hitta de rätta och enkla vägarna framåt för varje fråga.

DELTAGANDE KOMMUNER ARVIDSJAUR • FLEN • LJUNGBY • LUDVIKA • MOTALA • NORRKÖPING
SKELLEFTÉÅ • STORUMAN • VINGÅKER • ÄLMHULT • ÄLVDALEN

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

Region
Östergötland

Sveriges
Kommuner
och Landsting

**HELA
SVERIGE.**

*Hela Sverige
ska leva!*

**NORRBOTTEN • VÄSTERBOTTEN • DALARNA
SÖRMLAND • ÖSTERGÖTLAND • KRONOBERG**

HELA SVERIGE SKA LEVA

WWW.HELASVERIGE.SE • TELEFON: 0 10-489 13 50 • E-POST: INFO@HELASVERIGE.SE

SERVICE I SAMVERKAN – ETT PROJEKT FÖR HELA SVERIGE.

SKELLEFTEÅ

Så har vi arbetat i Skellefteå med service och samverkan på landsbygden!

Kommunstyrelsen i Skellefteå har anammat processledaren för Service i Samverkans strategi för en plattform för medborgardialog och har satt medborgarplattform som den första prioriteringen i den fördjupade översiktsplanen. Kommunen planerar att implementera plattformsmodellen och strategin under 2021.

Under projektets gång har kommunen arbetat med en intern plattformsstrategi för att skapa ett team som kommer att arbeta med detta i framtiden. Under en resa till Norge i maj 2018, som arrangerades av Region Västerbotten, blev en representant från Norsjö kommun så inspirerad av projektet att de valde att inkludera detta i sitt eget projekt Framtidsprogrammet. I september 2018 anställde Norsjö kommun Ser-

vive i Samverkans processledare i Skellefteå på halvtid. Genom medborgardialoger har Norsjö kommun fått återkoppling från 20 procent av befolkningen.

Norsjö kommun har blivit en av fem nominerade kommuner som Årets Kvalitetskommun. Detta till stor del på grund av Service i Samverkans demokratiprocess och medborgardialog. Modellen har också blivit vald till en mall för ett test som är igång i sex andra kommuner.

REGIONALT SERVICEPROGRAM.

Prioriterade insatsområden i länets regionala serviceprogram

- ▶ Stöd till kommersiell service
- ▶ Samordnings- och samverkanslösningar
- ▶ Ny teknik och innovativa servicelösningar
- ▶ Ny kunskap och kompetensutveckling

DET HÄR ÄR VÅR REGION.

Västerbottens län är det näst största länet i Sverige och upptar en åttandel av Sveriges yta.

270 154 invånare

I Västerbottens län bor fem invånare per km².

MÖJLIGHETER.

Processledaren från "Service i Samverkan" har blivit inbjuden till Österbotten i Finland för att presentera denna demokratiska process för landsbygden.

Det är av yttersta vikt att arbeta med relationer och förtroende för offentliga tjänstemän, åsikter om beslutsprocessen och frågeställningar i ett landsbygdssamhälle. Landsbygdsområden kämpar för att bli hörda.

De har inte nödvändigtvis en massiv önskelista utan söker snarare efter verktyg för att samarbeta med beslutsfattare. Skillnaden mellan stad och landsbygd är inte bara en svensk utmaning utan i hela

Europa. Det är viktigt att lära av andra och dela våra egna resultat. Det finns stor möjlighet att samarbeta med andra länder och dela resultaten. Europeiska landsbygdsparlamentet är en sådan plattform.

<p>Process:</p> <p>Samverkanplattform https://www.westvaxta.com/service/beredning/</p> <p>Fråga - Hur ska Samverkan se ut? / Vad har vi för Servicebehov?</p> <p>Skörd - Sammanställa allt material tillsammans med Samverkanråd.</p> <p>Samverkanråd sänder sammanställningen till Kommunstyrelsen för att bestämma vilket område de tar tillvara till.</p> <p>Återkoppla - sammanställningen tillbaka till samverkanplattformen.</p> <p>Diskussion om det till exempel är Kommunen, Länsstyrelsen, Region Västerbotten, Företagarna, Byföreningar, Bygderåd eller individer som kommer att äga frågan?</p> <p>Diskutera hur den som tar ansvar kan genomföra detta.</p>	<p>Samverkanråd.</p> <p>Samverkanråd består av representanter från:</p> <p>Ordförande 1 från Kommun 1 från Bygderåd</p> <p>Politiker, Övriga Förvaltningar Kommun Näringsliv kontor Fritidskontor och Landsbygdsutvecklare Skellefteå byautvecklingsråd, Hela Sverige Ska Leva Västerbotten - Länsavdelning & Riks, Lokala utvecklingsgrupper, företagare & föreningar.</p> <p>Samverkanråd besluta hur och när Samverkanplattform ska träffas och drivas.</p>
---	---

DELTAGANDE KOMMUNER ARVIDSJAUR • FLEN • LJUNGBY • LUDVIKA • MOTALA • NORRKÖPING
SKELLEFTEÅ • STORUMAN • VINGÅKER • ÄLMHULT • ÄLVDALLEN

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

**NORRBOTTEN • VÄSTERBOTTEN • DALARNA
SÖRMLAND • ÖSTERGÖTLAND • KRONOBERG**

HELA SVERIGE SKA LEVA

WWW.HELASVERIGE.SE • TELEFON: 0 10-489 13 50 • E-POST: INFO@HELASVERIGE.SE

STORUMAN

Så har vi arbetat i Storuman med service och samverkan på landsbygden!

SÅ HAR DET GÅTT FÖR OSS.

Vår gemensamma process i kommunen har en bred och djup grund att stå på, som är baserad på flernivåsamverkan, därför känns det verkligen som att metoden och arbetssättet har varit helt rätt. För att skapa förändring och ett arbetssätt som sätter fokus på engagemang, ansvar och djup demokrati är det oerhört viktigt att man tar

tillvara på den lokala kraften i olika utvecklings- och beslutsprocesser. Vi har därför valt att arbeta efter "Storuman-modellen" som går från roten till toppen och där synsättet är att samverka "på riktigt". Bygderådet har tagit form via ett flertal träffar i byarna där medborgarna i olika steg berättat vad de behöver för service och vad de själva kan göra för att bidra till att utvecklingen går framåt. Steg två var att politiker och tjänstemän medverkade ute i byarna för att tillsammans forma och föreslå hur bygderådet skulle vara organiserat, samt vilka punkter som skulle ingå i serviceplanen. Synpunkterna sammanställdes och presenterades för kommunfullmäktige som i

juni månad 2019 antog både serviceplanen och inrättandet av Bygderådet.

I Storumans samverkansmodell ingår både representanter från byarna, kommunens tjänstemän, politiker och representation från olika nämnder beroende på vilka ärenden som ska behandlas. Deltagarna sitter kring det "runda bordet" på samma villkor och uppgiften är att utveckla, lösa problem, hitta

"Bygderådet har tagit form via ett flertal träffar i byarna ..."

lösningar samt att landsbygdssäkra besluten som senare ska tas av politikerna.

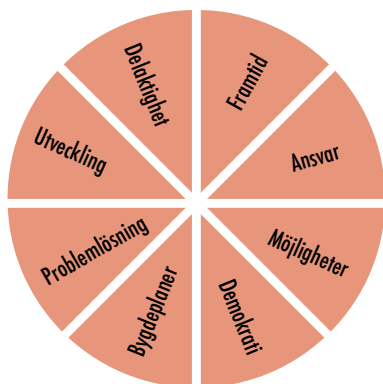
DET HÄR ÄR STORUMAN.

- ▶ Yta : 7 378 km²
- ▶ Invånare : 5 912
Befolkningstäthet 0,8 inv/km². Medelålder 46,5 år
- ▶ Världens största vildman står i kommunen och sjön Storuman är rikets tredje djupaste sjö
- ▶ Storumans kommun – En världsmästarkommun

Samverkansforum Bygderådet i Storumans kommun

Ett av de viktigaste målen att nå i ett projektarbete är att lämna efter sig en lösning som andra kan ta vid och som kan inkluderas i befintliga organisationer.

Vi har därför i Storumans kommun arbetat med att hitta fungerande lösningar som kan ta vid och mäta resultatet i inrättande av servicelösningen samt verka i samverkansplattformen Bygderådet, som är några av målen i projektet.

Samverkan med politiker, tjänstemän, Länsstyrelsen, Region Västerbottens kontaktpersoner samt tidigare projekt och pågående projekt i kommunen har varit mycket bra. Som politiker och tjänstemän i en kommun bör man se till att kommunicera med "rotinivån" före beslut

och från bygdens nivå är det viktigt att man engagerar sig i sin bygds utveckling, drar upp riktlinjer och har mål med arbetet.

Planerna från kommunalt håll och från bygden ska vara landsbygds- och servicesäkrade. För att olika utvecklingsplaner ska bli hållbara behövs strategier så att det blir en inkluderande samhällsutveckling där den lokala nivåns engagemang och åsikter tas tillvara.

Vi, bybor, processledaren, politiker och tjänstemän är mycket stolta att vi har lyckats arbeta tillsammans i flernivåsamverkan för att nå det resultat vi gjort på den korta projekttiden vi haft.

REGIONALT SERVICEPROGRAM.

Västerbottens län har ett aktivt partnerskap med tydliga processer.

Programmet har utarbetats gemensamt i ett partnerskap. Det består av länets näringslivs- eller landsbygdsutvecklare vid kommunerna samt företrädare från Region Västerbotten och en arbetsgrupp vid enheten regional tillväxt, Länsstyrelsen.

Det övergripande målet med länets regionala serviceprogram är att skapa förutsättningar för människor och företag att bo och verka i alla delar av länet.

DET HÄR ÄR VÅR REGION.

Län: Västerbottens län
Antal kommuner: 15
Antal invånare: 270 154
Area: 54 665 km²

Västerbotten är landets näst största län. Största delen består av skogsmark, berg och fjäll.

MÖJLIGHETER.

I vår kommun har det saknats ett formaliserat samarbete med framförallt de ideella krafterna. Därför är en av de viktigaste punkterna i den nya serviceplanen att ett bygderåd har inrättats i kommunen.

I inledningsskedet håller kommunen i det formella för att uppstartsfasen ska komma igång, men så snart organisationen har blivit någorlunda etablerad är avsikten att lämna över ordförandeskap och ansvar till de ideella krafterna.

Vi hoppas och tror att Bygderådet kommer att lyfta många relevanta politiska frågor, vara remissinstans och även en utvecklingsarena för projekt

och fördjupade samverkansinsatser med koppling till service och livskvalitet. Bygderådet bör ses som en instans före politiska beslut tas för att stimulera till engagemang och ansvar ute i bygden. Alla vinner på att diskutera lösningar inför olika problem och möjligheter som uppstår. Politiker känner trygghet i att besluten de tar är väl förankrade och bygdens bor känner att de har tillit och hjälp i sitt utvecklingsarbete. Bybor har också en ökad tillit till politiken och att en djup demokratisk metod fungerar.

Projekt, organisationer, nämnder m.fl. har en plattform att vända sig till för att nå ut till bygden och diskutera problem,

Foto sammtliga bilder: Monica Falkner

möjligheter och framförallt utveckling på gles- och landsbygd.

DELTAGANDE KOMMUNER ARVIDSJAUR • FLEN • LJUNGBY • LUDVIKA • MOTALA • NORRKÖPING
SKELLEFTÅ • STORUMAN • VINGÅKER • ÄLMHULT • ÄLVDALEN

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

Region
Östergötland

Sveriges
Kommuner
och Landsting

**HELA
SVERIGE.**

*Helasverige
ska leva!*

**NORRBOTTEN • VÄSTERBOTTEN • DALARNA
SÖRMLAND • ÖSTERGÖTLAND • KRONOBERG**

HELA SVERIGE SKA LEVA

WWW.HELASVERIGE.SE • TELEFON: 0 10-489 13 50 • E-POST: INFO@HELASVERIGE.SE

SERVICE I SAMVERKAN – ETT PROJEKT FÖR HELA SVERIGE.

VINGÅKER

Så har vi arbetat i Vingåker med service och samverkan på landsbygden!

SÅ HAR DET GÅTT FÖR OSS.

Ett viktigt strategiskt val har varit att konstatera att Vingåker är en landsbygdskommun och att alla orter behövs för att möjliggöra utveckling i hela Vingåkersbygden. I dagsläget finns sju grupper (en för varje tätort - sex stycken - och en för de areella näringarna i Vingåkersbygden) som under olika lång tid arbetat för just sitt områdes utveckling. Några är i en

Vingåkers kommun har stora utmaningar med en liten kommuns begränsade skatteunderlag, men har samtidigt mod och vilja att pröva nya vägar för att lösa de olika samhällsutmaningarna. När projektet startade i slutet av 2017 hade Vingåkers kommun antagit en landsbygdsstrategi 2018-2023 – en strategi för utveckling i hela Ving-

åkersbygden. Syftet med strategin är att skapa ett långsiktigt arbetssätt för landsbygdsutveckling och som en naturlig del i kommunens alla verksamheter och organisation.

”Några är i en uppstartsfas medan andra har en väletablerad struktur med arbetsgrupper och projekt.”

uppstartsfas medan andra har en väletablerad struktur med arbetsgrupper och projekt.

DET HÄR ÄR VINGÅKER.

- ▶ Vingåkers kommun ligger i Södermanlands län i Region Sörmland
- ▶ Kommunens invånarantal är 9 158 (Juni 2019)
- ▶ Ytan är 439 km² (370 km² land och 69 km² vatten)
- ▶ Befolkningstäthet 24 invånare/ km²

Arbetet för att ta fram en lokal utvecklingsplan (LUP) för varje bygd är på vissa håll färdigställt och på andra håll just påbörjade.

De lokala utvecklingsplanerna kommer att utgöra ett underlag till den övergripande kommunala utvecklings- och serviceplanen. Förslaget till denna arbetas fram av Lokalt utvecklingsforum (LUF) bestående av tjänstepersoner på kommunen och representanter från bygdernas utvecklingsgrupper. Förslaget till kommunal utvecklings- och serviceplan ska sedan behandlas av kommunfullmäktige som i slutändan beslutar om den ska antas och därmed förverkligas. LUF är rådgivande och är även det organ som tar beslut om kommunens medel till små insatser för lokal utveckling, en s.k. bygdepeng.

Projektet Service i samverkan har inriktat sig på att få igång samtliga orters utvecklingsgrupper, stötta deras arbete med sina egna lokala utvecklingsplaner samt att öka mandatet för de representanter som ska representera bygden i det lokala utvecklingsforumet. Som tredje part har Hela Sverige ska leva haft en större möjlighet att skapa den nödvändiga tilliten mellan olika intressenter och ge en neutral syn på historiska lokala händelser och förlopp. Att bygga upp det ömsesidiga förtroendet som ger förutsättningar för en bra dialog som främjar utveckling är en mycket viktig pusselbit för att gynna den gemensamma utvecklingen genom god och konstruktiv dialog.

REGIONALT SERVICEPROGRAM.

Tillgången till service är en grundförutsättning för tillväxt och välbefinnande i samhället, både i städer och på landsbygden. Samtidigt som såväl befolkningen som sysselsättningen har ökat på landsbygden i Södermanland upplever många att servicen har förändrats och försämrats. För en hållbar utveckling och tillväxt på landsbygden krävs en fungerande samhällsservice som utvecklas i takt med det övriga samhället. Södermanlands regionala serviceprogram 2014–2020 innehåller fyra prioriterade områden: Kommersiell och offentlig service, IT-infrastruktur, Bygga och bo, Jobb och entreprenörskap.

DET HÄR ÄR VÅR REGION.

- ▶ Det bor 296 566 invånare i Södermanlands län (Juni 2019)
- ▶ Länets yta är 6 103 km²
- ▶ Består av 9 kommuner

MÖJLIGHETER.

Att ta vara på kraften från hela kommunen genom att utveckla ett varaktigt, hållbart system för att ta vara på invånarnas lokala synpunkter och råd, ger kraft och möjlighet för politiker och tjänstepersoner att fatta beslut grundade på ännu bättre underlag. Det skapar goda möjligheter för en mindre kommun att både vara smartare och mer effektiv. Samtidigt som bättre lokalt underlag ger bättre förutsättningar för bra beslut så bidrar även processen till bättre lokal förankring vid genomförande av fattade beslut.

Genom att ge de lokala utvecklingsgrupperna möjlighet att påverka hela kommunens planer med sina årligen uppdaterade lokala utvecklingsplaner så ges utvecklingsgrupperna möjlighet att vara proaktiva och påverka i ett mycket tidigare stadium av utveckling, istället för att endast reagera på redan fattade beslut.

Att ge de lokala grupperna stöd för att på sin ort processa de tankar och idéer som finns genom externt stöd är ett mycket effektivt sätt att bidra till kommunens utveckling. Stöd

för grupperna behövs främst i att arrangera, processleda och strukturera mötena. Kommunen står för inbjudan och äger processen tillsammans med utvecklingsgrupperna.

Visionen i varumärkesplattformen är att Vingåkersbygden ska bli en av Sveriges smartaste landsbygder och är på god väg.

DELTAGANDE KOMMUNER ARVIDSJAUR • FLEN • LJUNGBY • LUDVIKA • MOTALA • NORRKÖPING
SKELLEFTÅ • STORUMAN • VINGÅKER • ÄLMHULT • ÄLVDALEN

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

Region
Östergötland

Sveriges
Kommuner
och Landsting

**HELA
SVERIGE.**

*Hela Sverige
ska leva!*

**NORRBOTTEN • VÄSTERBOTTEN • DALARNA
SÖRMLAND • ÖSTERGÖTLAND • KRONOBERG**

HELA SVERIGE SKA LEVA

WWW.HELASVERIGE.SE • TELEFON: 0 10-489 13 50 • E-POST: INFO@HELASVERIGE.SE

ÄLMHULT

*Så har vi arbetat i Älmhult
med service på landsbygden!*

SÅ HAR DET GÅTT FÖR OSS.

När projektet Service i samverkan startade i Älmhults kommun hade man precis blivit utsedd till årets Tillväxtkommun. En del av nomineringen löd ”I en region präglad av tillverkning sticker Älmhult ut med ett starkt näringsliv inom tjänsteproduktion samt kulturella och kreativa näringar. Genom strategiska satsningar på byggande, centrumutveckling och platsvarumärke har Älmhult stärkt sin position som attraktiv boendekommun utanför de större tillväxtregionerna”.

Kunde detta vara anledning till att det var svårt att komma ut till de lokala grupperna? Nej, så småningom visade

det sig att det fanns många engagerade grupper som ville diskutera service i sin bygd. Lokala skötselavtal har skapats med de mindre tätorterna som innefattar exempelvis överenskommen skötselnivå på offentliga grönytor och badplatser tillsammans med lokala föreningar. De två första träffarna var tjänstepersoner med och presenterade detta i Hallaryd och Delary. De övriga orter som genomfördes World Café på var

Enerйда, Pjätteryd, Göteryd och Virestad.

Dessa träffar har annonserats i Smålänningen på kommunens sida. Denna delas ut

”Älmhult sticker ut med ett starkt näringsliv”

som gratis veckoblad till alla hushåll. Sockenråden har oftast fått med träffarna i sina nyhetsbrev och länsavdelningen Hela Sverige Kronoberg har lagt ut träffarna på hemsida och sociala medier.

DET HÄR ÄR ÄLMHULT.

- ▶ Yta : 8,43 km²
- ▶ Invånare : 17 600 invånare eller 20 personer per km²
- ▶ 10 500 av dessa bor i centralorten och ca 4 500 på landsbygden utanför någon tätort
- ▶ De senaste åren har det skett en tydlig befolkningsökning och blev 2017 Årets Tillväxtkommun

Detta har medfört att träffarna har varit välbesökta och 150 personer deltagit. Vid dessa träffar har processledaren följt en mall av frågor, metoden kallar vi för World Café.

Mycket engagerade diskussioner om den nuvarande servicen och vad som behövs för att kunna bo och verka som företag på orten har ibland resulterat i nya idéer och arbetsgrupper bildats. En kartläggning om vad som skett tidigare och som blivit lyckosamt eller misslyckande har även genomförts.

”Skörden” – och resultatet har skickats ut till alla deltagarna via E-post och Post Nord. Destinationsutvecklingen har deltagit vilket varit mycket värdefullt.

Processledaren har även träffat den lokala styrelsen i Liatorp och Härlunda. I Härlunda intresseförening hade man redan kartlagt vilka behov man ville utveckla med handelsboden som nav. Under projekttiden har man bildat lokalt utvecklingsbolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Man har erhållit medel från Tillväxtverket för att göra en förstudie av alla planer, idéer och investeringar som vill utveckla i bygden. Det blir två uppföljande träffar där politiker kommer att medverka.

En tydligare dialogform mellan kommun och landsbygdens egna utvecklingsidéer är i samband med Service i Samverkan-projektet ett identifierat behov och på gång att tas fram.

REGIONALT SERVICEPROGRAM.

I det regionala serviceprogrammet och regional utvecklingsstrategi Gröna Kronoberg framgår det hur servicen planeras. Regionen har drivit ett eget projekt som gett många erfarenheter STÄRKT SERVICEUTVECKLING I KRONBERGS LÄN

Region Kronoberg ska fungera både som stöd och resurs och ibland även part i servicesatsningar samt tillhandahålla webbaserade verktyg och kompetens ur ett regionalt perspektiv. Detta ska fortsätta inspirera och engagera till lokal ortsutveckling, tillväxt och attraktiv livsmiljö på landsbygden

DET HÄR ÄR VÅR REGION.

- ▶ 8 Kommuner
- ▶ Det bor 200 522 invånare i Kronobergs län
- ▶ Länets yta är 8 458 km²

MÖJLIGHETER.

En styrka har varit att en kom-
mungsgrupp med tjänstepersoner
och 2 kommunalråd och repre-
santanter från den lokala nivån
har bildat ett samverkansteam
och träffats kontinuerligt.
På Regional nivå har ett lik-
nande team bildats med Region
Kronoberg, Länsstyrelsen Kro-
noberg Ljungby och Älmhults

kommun samt representanter
från länsavdelningen Hela
Sverige Kronoberg.
Detta har tillfört god kunskap
till projektet och samverkan
även för frågor som inte varit
primärt kommunala frågor,
som trafik, vård m.m.
Genomgående på alla orter
så lyfts bristen på bostäder.

Vikten av skola i samhället.
Vad fibern betyder för bygden,
boende, företagare och besök-
are har ventilerats livligt.
Vad behövs för att få en
attraktiv bygd och få hit
nyinflyttade?
Frågan ställdes under World
café och de insamlade svaren
är en guldgruva för framtiden.

DELTAGANDE KOMMUNER ARVIDSJAUR • FLEN • LJUNGBY • LUDVIKA • MOTALA • NORRKÖPING
SKELLEFTÅ • STORUMAN • VINGÅKER • ÄLMHULT • ÄLVDALEN

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

Region
Östergötland

Sveriges
Kommuner
och Landsting

**HELA
SVERIGE.**

*Hela Sverige
ska leva!*

**NORRBOTTEN • VÄSTERBOTTEN • DALARNA
SÖRMLAND • ÖSTERGÖTLAND • KRONOBERG**

HELA SVERIGE SKA LEVA

WWW.HELASVERIGE.SE • TELEFON: 0 10-489 13 50 • E-POST: INFO@HELASVERIGE.SE

ÄLVDALEN

Så har vi arbetat i Älvdalen med service och samverkan på landsbygden!

SÅ HAR DET GÅTT FÖR OSS.

Nu står vi inför avslutningen av projektet och kommer snart att låta resultatet leva vidare. Under hösten kommer vi tillsammans med kommunen och kommunbyrådet ta fram en handlingsplan, som ska konkretisera och komplettera den innan sommaren antagna kommunala serviceplanen.

I samverkan har vi arbetet för att öka möjligheterna för de som bor och verkar att påverka serviceplaneringen. Dessa processer har bland annat mynnat ut i den kommunala serviceplanen. I den finns mål och prioriteringar som i samverkan mellan företag, föreningar och kommunen ska leda till att vi får den service vi har behov av, rätt service på rätt plats. Den kommunala serviceplanen, tillsammans med att skapa hållbara serviceprocesser och en hållbar plattform har varit ett gemensamt mål som vi strävat mot under projektets gång. Konkret har det inneburit drygt 15 workshops i kommunens 8 bygder. Dessa workshops har vi genomfört med medskapande metoder och de har lyft frågor

som "vad är ditt behov av service?", "hur kan den lokala servicen utvecklas i området?" och "hur kan du eller ni som organisation, genom samverkan, bidra till stärkt service?". Våra workshops har gett många förslag och önskemål, inspiration, lyft svårigheter och möjligheter - det har gett den grundbult som varit en viktig beståndsdel i kommunens viktiga arbete med serviceplanen. Vi får dock inte glömma för vilka

"Behoven ser olika ut från bygd till bygd."

den i förlängningen är allra viktigast för – lokalsamhället, lokala utvecklingsgrupper, föreningar, företagare. De som i samverkan ska vara med och bygga servicen i vår avlånga och glesa kommun. Trots att vi inte är så många på den stora ytan så har vi förhållandevis god kommersiell servicegrad i vår kommun, tack vare turistnäringen som är mycket betydelsefull och driver på den kommersiella servicen. Och vi tror att den kan utvecklas än mer, trots utmaningarna med begränsade resurser.

DET HÄR ÄR ÄLVDALEN.

- ▶ Älvdalens kommun ligger i Dalarnas län
- ▶ Kommunens invånarantal är 7091 (2019)
- ▶ Ytan är 7 143 km²
- ▶ Befolkningstäthet 1 inv/km²

REGIONALT SERVICEPROGRAM.

Inom ramen för RSP, Dalarnas regionala serviceprogram, bedrivs strategiskt arbete för att stödja processer för utveckling av service i landsbygder. Målet med serviceprogrammet är att det ska finnas förutsättningar att driva företag, handla mat, tanka bilen, ta ut kontanter, skicka och hämta paket och använda internettjänster på landsbygden. Arbetet sker genom samverkan och regelbundet samlas ett 30-tal aktörer från kommuner, föreningar, organisationer och myndigheter i arbetsgruppen för serviceprogrammet.

När det gäller samverkan har vi verkat för att stärka Älvdalens kommunbyrå, som fungerar som ett paraplyorgan för byrå och utvecklingsgrupper i kommunen. Vi har under mötena i byarna sett vikten av och intresset för ett starkt och aktivt kommunbyrå. Hållbarheten och de som kommer att bära dessa servicefrågor efter projektet kommer också att vara kommunbyrådet. I kommunbyrådet sitter styrelsemedlemmar utsedda från byarna, plus en politiker som representerar kommunen. Kommunbyrådet har också möjlighet att adjungera de tjänstepersoner som behövs. Något som vi sett i det här projektet är också hur viktigt det är för de som bor och verkar här att få vara delaktiga i dessa processer. Planarbeten kan ses som byråkratiska

produkter, men de påverkar oss och vår framtid. Genom att göra sina röster hörda och vara med i dessa processer så kommer vi få valuta för pengarna och den kvalitet vi vill ha. För om det är någonting vi ser så är det att behoven ser olika ut från bygd till bygd. När projektet nu går mot sin ände är vi fortfarande i full gång med arbetet. De här två åren har varit lärorika och vi ser att möjligheterna och förutsättningarna till stärkta lokala processer har ökat. Nu ska det tas vidare in i en förhoppningsvis utvecklad och ljus framtid.

DET HÄR ÄR VÅR REGION.

- ▶ Det bor 287 350 invånare i Dalarnas län (2019)
- ▶ Länets yta är 28 189 km²
- ▶ 15 kommuner

MÖJLIGHETER.

Möjligheterna i Älvdalens kommun kommer att kokas ner till en handlingsplan, som ska visa vem som enskilt eller i samverkan ska genomföra de serviceförbättringar som prioriterats, samt hur det ska finansieras. Arbetet kommer att tas vidare och följas upp av Älvdalens kommun och kommunbyrådet, bland annat behövs avtal för ersättning utformas till kommunens servicepunkter.

Ett kommunalt mål, som bygger på arbetet i kommunens bygd, är att det innan 2022 ska etableras minst tre servicepunkter i kommunen. Tanken är att de platser som ska ges möjlighet till dessa servicepunkter

är de bygder som ligger längst ifrån kommunens tre tätorter.

Kommunbyrådet och Älvdalens kommun vill arbeta för att etablera dessa servicepunkter vid lanthandlare där det finns. Där det saknas kommersiell service är fokus att bygga upp dessa kring bygdegårdarna. Innehållet ska skraddarsys efter vardera geografiska plats och kan komma att innehålla allt från informationspunkt, hjälp att betala räkningar, låna dator, möjlighet att ladda bilen till livsmedel i någon form.

DELTAGANDE KOMMUNER ARVIDSJAUR • FLEN • LJUNGBY • LUDVIKA • MOTALA • NORRKÖPING
SKELLEFTÅ • STORUMAN • VINGÅKER • ÄLMHULT • ÄLVDALEN

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

Region
Östergötland

Sveriges
Kommuner
och Landsting

**HELA
SVERIGE.**

*Helasverige
ska leva!*

**NORRBOTTEN • VÄSTERBOTTEN • DALARNA
SÖRMLAND • ÖSTERGÖTLAND • KRONOBERG**

HELA SVERIGE SKA LEVA

WWW.HELASVERIGE.SE • TELEFON: 0 10-489 13 50 • E-POST: INFO@HELASVERIGE.SE

SERVICE I SAMVERKAN

ATT SKAPA OCH SPRIDA RESULTAT

**HELA
SVERIGE.**

*Hela Sverige
ska leva!*